12

ANNUENTE DEO TRIUNO!

Diſſertationem Inauguralem Medicam

DE

PASSIONE HYSTERICA

Sub

SERENISSIMI PRINCIPIS ac DOMINI,

DOMINI

LUDOVICI,

Ducis Wirtembergiæ & Tecciæ, Comitis Mompelgardi, Dynaſtæ in Heidenheim, &c.

RECTORATU MAGNIFICENTISSIMO,

Ex

Permiſſu & Authoritate Ampliſſimæ & Gratioſæ

Facultatis Medicæ, in Illuſtri EBERHARDINA,

PRÆSIDE

DN. GEORG-BALTHASARE METZGERO,

Medicinæ Doct. Prax. Anat. & Botan. Prof. P.

h. t. Facultatis Decano, Præceptore ac Fautore ſuo omni obſervantiæ & honoris cultu æternum devenerando.

Pro Summis in Medica Facultate Honoribus

ac Privilegiis Doctoralibus

ſolenniter ac legitimè conſequendis,

publicæ diſquiſitioni ſubmittit

JOHANN FRIDERICUS Hellwag / Tubingenſis.

IN AULA NOVA

Ad diem Octob.

ANNO ACADEMIÆ JUBILÆO SECUNDO,

M DC LXXVII.

TUBINGÆ,

Typis JOHANN-HENRICI REISI.

I. N. J.

CVm fœminæ, quibus *Hyſterica Paſſio* præ aliis morbis valdè familiaris eſt, æquè ac Viri, Medicam opem deſiderent & requirant, cùm Medicus chriſtianus debeat æquè fœminis ac maribus velle prodeſſe, non autem poſſit, niſi eorum notitiam habeat, quorum mentionem facere nonnunquam pudor prohibet: nemo, ut ſpero, mihi vitio vertet, ſi cum verecundia de iis diſſeram, de quibus alii impudicè deblaterant & hinc malè audiunt: ego autem id agam, ut ulteriori indagatione hujus Symptomatis non rari & conquiſitione remediorum, quæ paſſioni iſti reſiſtere vel eam ſuperare valeant, membrum corporis humani, ad ſanitatis, imò ſpeciei ipſius, conſervationem neceſſariũ, à noxa præſervetur vel vindicetur.

Caſta Deus meus eſt, caſtâ vult mente vocari.

Mundis omnia munda ſunt, ait *Apoſtolus Tit. 1. v. 15.* & ita caſtis. Omnia ergò mihi ut in hac materiâ diſſerenti munda ſint, Dei Opt. Max. caſtam mentem devotis precibus ambio, & ejus ſanctam gubernationem ſollicito, quâ adjutus, memor præcepti Apoſtolici (quo in *Epiſt. ad Eph. cap. 5. v. 4.* Chriſtianos ab omni turpitudine, aut ſtultiloquio, aut ſcurrilitate alienos, ad gratiarum actionem autem paratos eſſe jubet) mentem meam ab omni libidine illibatam retineam, nec in diſcurſu pias aures offendam. JEHOVA juva,

nec gratiam mihi conceſſam ſubſequente ſucceſſu deſtitue.

Thesis I.

P*Aſſio Hyſterica* ἀπὸ τῆς ὑστέρας ab utero dicta, nomen, ut hoc ſtatim in limine moneam, generale eſt, & omnibus, qui ab utero veniunt, affectibus commune; hîc tamen in ſpeciali ſenſu, ut ſpecialem uteri affectum, qui πνὶξ ὑστερικὴ *Græcis* vulgariter audit, item ἄπνοια ὑστερικὴ, τῆς μήτρας ἀπόπληξις *6. de loc. affect. 5. Latinis* uteri ſtrangulatus, ſuffocatio, præfocatio, ſpirationis ablatio ob uterum hinc inde dicitur, quod ſuffocari mulieres vel ſtrangulari videntur, notat; *Alexander Benedictus* cruciatum uterinum κατ' ἐξοχὴν vocat *l. 10. pract. c. 10.* pariter Cous ὑστερικὰ in plurali nominat. *5. aph. 35.* fortè quod omnium affectuum uteri graviſſimus, atrociſſimus, periculoſiſſimus; non incongruè *Paracelſus* Caducum matricis intitulat, nominibus in univerſum omnibus his à loco affecto, utero, deductis. A neotericis tamen, qui locum primariò affectum quemcunque alium potius quàm uterum faciunt, modò ſuffocatio ſeu ſtrangulatio hypochondriaca dicitur ſecundum *De le Boe Sylvium in Id. med. pract. l. 1. c. 2. §. 15. Bernh. Swalve pancr. pancr. p. 213. ſeqq. Paul. Barbette prax. l. 4. c. 3.* modò aſthma muliebre ad mentem *J. Bapt. Helmontii de aſthm. & tuſſ. §. 9.* quo cum facilè *Nathan. Highmor.* convenit *de paſſ. hyſter.* modò motus convulſivus *Thom. Williſio patholog. cerebr. c. 10.* Plura eaque potiſſimam partem jocoſa circa homonymiam qui deſiderat, *Henricum Cellarium* in muſteo tract. germanico inſcripto, die Vermeinte Mutterbeſchwerung/ adeat.

II.

Pergo ad rem: Eſt *ſenſibilis animalium & vitalium functionum læſio cum totius corporis refrigeratione, ab aura maligna ex ſemine, ſanguine materno aliisque humoribus rebusque p. n. circa uterum ſtagnantibus & peculiariter corruptis aſſurgente orta.*

III.

Locum *generis* ſibi vindicat *ſenſibilis animalium vitaliumque* *fun-*

functionum læſio: Hinc luculentiſſimè apparet, hunc affectum propriè neque ad claſſem morborum, neque cauſarum, ſed ſymptomatum, & quidem actionum læſarum, referendum eſſe. Læſam autem functionem animalem & vitalem tam varia, dira ac miranda ſymptomata in theſ. 9. propoſita ſatis ſuperque patefaciunt.

IV.

De *ſubjecto* ſeu *loco affecto* non parum inter *Medicos* litigatur. Antiquiſſima opinio eſt, uterum primariò & ſemper affici, unde *Pergamenus* ſymptomata, ſcribit, quæ hyſterica appellantur, ad uterum tanquam ad radicem pertinent *l. de humor. comm. 1.* Longè aliter tamen modernorum plurimi judicant; interque hos *Nathanael Highmorus l. c.* pulmones cordisque thalamos primò laborare credit; *De le Boe Sylvius*, *Swalve*, *Barbette* ſupra citati hypochondria & inteſtina ſubſtituunt; *Williſius* cum *Carolo Piſone de morb. ex colluv. ſeroſ. ort.* caput ſeu cerebrum & nervoſum genus accuſant inſonte ſæpe utero *l. c.* Pace omnium horum & aſſeclarum, uterum pro ſubjecto principali agnoſco, qui primariò hîc & ſemper afficitur, nec niſi hôc gaudentes, malô hôc propriè laborare credo cum *Fernelio*, *Foreſto*, *Riverio*, *Mœbio* & *pluribus*. Ut tamen à contradicentium me tricis extricem, diſtinctione opus eſſe videtur inter locum primariò affectum & ſecundariò, inter partem mandantem ſive fontem, à quo materia morbifica diverſorum ſymptomatum mater promanat, & partem recipientem, ad quam amandatur; illam uterum omninò cenſeo, auram venenatam exſpirantem, hanc verò partes varias admitto, prout aura hæc ab utero ad varias aſſurgit, prout variarum partium actiones læſæ has produnt, quod in ſequentibus pluribus patebit. Uterum autem dum nomino, collectim intelligo ſimul hujus vaſa, teſtes, tubas Fallopianas, loca ad excipiendam retinendamque materiam hanc vitioſam ſatis ſuperque laxa non modo & idonea, ſed & hâc ſubinde repleta & turgida viſa, teſte αὐτοψίᾳ Anatomicâ; Si enim in cavitate uteri ſola quærenda eſſet hæc tantorumque malorum minera, mirum, ùt rectè *Sennertus* colligit, eam non citius per cervicem ſeu collum exire, quam in vaſa redire.

V.

Circa *proximam* etiam *cauſam* magna iterum *Authorum* diſſenſio ſeſe offert. Ex veteribus *Hippocrates*, *Plato*, *Aretæus aliique* uteri aſcenſum incuſarunt, quibus ex recentioribus *Joh. Fernelius*, *Hadr. Spigelius*, *Euſtachius Rhudius*, *Andr. Laurentius*, *Melch. Sebizius*. & ipſæ mulieres ad ſenſuum tribunal provocantes ſubſcribunt. Sed verè uterum loco moveri ſuo, aut ſecundum *Platonem* animalis inſtar hinc inde errare, aut juxta *Hippocratem* ad hepar aut præcordia adſcendere, nemo niſi nimis credulus & ad lucem hodiernam Anatomicam cœcutiens ſibi perſuadere patietur, nec ad affectus hujus indolem ſymptomatumque rationem explicandam commentô hôc opus eſt, ut infra patebit. Novorum principiorum ſectatorum quilibet ſuo hîc abundat judiciô, ſuam ſibi quiſque cauſam fingit: *Joh. Bapt. Helmontius* & *Fr. Oſwaldus Grembs* ad Archeum ſuum confugiunt, quem pro calido alii nativo venditant; ſed communem & remotam cauſam, ubi proximam & ſpecialem quærimus, ſubſtituunt, eodemque *Harvejanos* crimine reos cenſeo, qui circulum ſanguinis inhibitum ſeu impeditum adducunt. *Highmorus l. c. c. 3.* nimium ſanguinis ſubtilis & flatulenti in pulmonum vaſis cordisque thalamis infarctum in ſcenam producit: *Sylvius l. c. c. 11. §. 11. Barbette l. d. & c. 9 in notis Deckeri*, *Regnerus de Graef de mul. organ. generat. c. 10.* ſuccum pancreaticum aliumvè aciditate & præcipuè auſteritate bilem acrimoniâ, ſalivam verò viſciditate & copiâ ſimul vel ſeorſim peccantes tenuique in Inteſtino vitiosè effervescentes in jus trahunt. *Th. Willis l. d.* ſpirituum animalium exploſioni à variis cauſis p. n. excitatæ cauſam ut plurimum attribuit, inſonte etiam, ut dictum, uterô; ſed ſymptomatum quorundam cauſas egregios viros hos vidiſſe largior, proximam verò integri affectus hujus cauſam propalaſſe aut è tenebris extraxiſſe, aſſerere non audeo; utque uterum antè à culpa abſolvendum non credidi, morbumque hunc mulieribus ſolis proprium dixi, ita cauſam hanc ab utero veriſimiliter & unicè quidem accerſendam puto. Hanc dixi *auram quandam malignam* circa uterum oriundam, quæ ob mirandum hujus cum pluribus partibus conſenſum hinc inde propagata, malis hiſce omnibus occaſionem præbet.

VI.

VI.

Exhalat autem hæc circa uterum oriunda aura frequentiſſimè ex ſemine muliebri ſive ovulis corruptis ſecundum *Chriſt. Frider. Garmannum de ovo hum.* §. 35. cujus exemplum eſt apud *Zac. Luſitanum P. P. Med. hiſt. 9. l. 3.* nec non *Ephem. nat. cur. anni 1. obſ. 32.* ubi uterus iu ſectione hyſtericæ unà cum teſtibus & vaſis deferentibus materiâ ſeminali corruptâ, quæ caſeo recenter coagulato haud abſimilis erat, turgidus repertus fuit: nonnunquam etiam ex ſanguine materno ſeu menſtruo ſuppreſſo apud *Johann Bapt. Montanum conſil. 307. P. Poterium cent. 3. obſ. 50. J. Petrum Lotichium l. 5. obſ. c. 1. obſ. 8.* ex aliis circa uterum ſtagnantibus & peculiarem induentibus corruptionem humoribus, quod iis accidere non rarò ſolet, quæ viri conſuetudine gaudent, bene purgantur & uterum gerunt; ita ex ſeri bilioſi & acris copia *Philipp. Salmuth. Cent. 2. obſ. Med. 47.* effectum hunc notavit. Imò vermes in antro pudoris latitantes, nec non carnoſam molem ſtrangulatum hunc uteri feciſſe tetris ad ſuperna vaporibus miſſis *Zacut. Luſitanus lib. 3. hiſt. prax. cap. 16. obſ. 1. & 2.* authos eſt. Corruptos hos quoscunque vapores uterus per venas hypogaſtricas circulantis ope ſanguinis omnibus partibus affundere & ſuo quasque infortunio mactare potis eſt; unde etiam variorum ſymptomatum deducere colluviem non difficile erit, ut ex infra dictis conſtabit.

VII.

Juvant ex naturalibus temperamentum calidum & humidum, ſeminis & ſanguinis ferax: cholericum etiam ſuſpectum eſt, quod acrius ſemen generat, imò & frigidum multorum vitioſorum humorum autor. Sexus muliebris, qui ſolus ob uterum ad morbum hunc diſpoſitus eſt; viris autem ſi ſimile quid accidit ſecundum *hodiernorum* judicium, idem tamen non eſt. Ætas virò jam matura & generationi apta; ante enim pubertatem & poſt conſiſtentem ætatem, cùm cauſæ ferè exulent huic affectui generando neceſſariæ, ut mox patebit, immunes ferè vivunt; nec hæ tamen ſemper abſolvi poſſunt, *Carolo Piſone l. c.* & variis caſibus teſtantibus. Vitæ etiam genus multum facit, viduæ præſertim,

ſertim, quæ pepererunt antea, præ cœteris in hoc pronæ ſunt *6. de loc. affect. 5.* his annumerandæ virgines ſanguine ditiores, ſalaciores, moniales, refragante naturâ caſtitati votum dantes; imo & prægnantibus cachecticis, puerperis lochiis non rectè fluentibus contigiſſe, hiſtoriarum Medicarum fides monſtrat. Uteri etiam conformationem ſtrictam, vaſorum naturalem anguſtiam, ad humorum corruptelam ſuum ſymbolum conferre, extra dubium eſt. Ex non naturalibus aër ſive calidus ſive frigidus nimis, ſive ore ſive utero exceptus, vitioſus eſt: hunc ipſæ ſatis mulieres nocivum ſibi norunt experiunturque ſœpiſſimè in hoc malum proclives, ſive ſub nudo verſentur frigore; ſive cellas aut cryptas ſubterraneas ingrediantur; tempeſtates etiam prævidere quaſi poſſunt, exacerbatione paroxyſmorum ex *Carolo Piſone*, almanachque ita ſuum in utero, ut podagrici in pedibus, habent. Vaporibus item ingratis, imò, quod mirum, quàm maximè etiam ſuaveolentibus, refertus hyſtericas paſſiones facere & exaſperare ex *Balth. Timæo l. 5. caſ. med. 15. Hoferi Herc. Med. l. 7. c. 2.* nec non quotidianâ experientiâ abunde conſtat, triſteque exemplum *Chriſt. Langius* refert illuſtris virginis, quæ in lectum foliis roſarum conſperſum, ob æſtivum calorem temperandum, decubuit, & ferali matricis adverſus vitalia rebellione factâ, verbis *Autoris*, in ſomno extincta eſt. *gymnaſm. 10. miſc. medic. curioſ.* Antverpiæ jam ante decennium, ſi fides danda eſt relationibus, trium vel quatuor menſium ſpatiô, puerperarum plus quam 120. ob ſacchari moſchum olentis uſum extinctæ ſunt. In ratione indagatu digna hucusque Autores tantùm non omnes ſudarunt, qui conſuli hinc inde poſſunt. An inter omnes rei ex aſſe ſatisfecerit *H. Grube de medic. ſimpl. cognoſc. art. 2. & 3. ſ. 3.* aliis judicium relinquo; videri etiam poſſunt, quæ *Highmorus de paſſ. hyſter. c. 6.* habet. Cibus & potus ſive quantitate nimii, ſive qualitate juſtô calidiores, acriores, dulces nimis, manum etiam præbent; illi copiam ſeminis augendo, hi irritando. Ita uxor cereviſiarii dulcibus uſa julepis in hunc affectum incidit apud *Foreſtum.* Excedens ſomnus, otium, vita ſedentaria, luxui dedita, ſemina colligit; idem ab immodico corporis motu, choreis excedentibus metuendum; imò quod mirandum, levem corporis jactationem & fortuitam lecti

con-

concuſſionem novo anſam paroxyſmo dediſſe, *Car. Piſo* autor eſt. Excreta & retenta non rarò etiam inculpari merentur, v.gr. ſanguinis menſtrui, ſeminis muliebris & aliorum circa uterum ultra naturæ leges retentio. Idem tamen infortunium poſt nimium etiam menſtruorum apud *Foreſtum l. 28. obſ. 26.* lochiorum fluxum ap. *Varandæum l. 1. de morb. mul. c. 5.* poſt ſpontaneam ſanguinis exceſſivam per ſaphœnam evacuationem apud *Cordæum comm. 2. ad l. 1. Hipp. de morb. mul.* notatum. Animi affectus, Zelotypia apud *Montanum*, ira apud *Foreſtum*, terror, triſtitia apud *alios* malum excitarunt. Ex p. n. uteri intemperies, obſtructio, ulcera, vaginæ coaleſcentia & affectus uterini alii, viam præſertim exituris præcludentes, abortus, partus difficilis cacochymia incuſari poſſunt. Secundum *Williſium* etiam debilis cerebri conſtitutio accuſatur, an benè vel malè, ex dictis judicatu facile eſt.

VIII.

Differentias varias quidem & multiplices *Galenus 6. de loc. aff. 5.* conſtituit; verum cum graduales ſaltem ſint, eas ſeponimus, & locum aliis ex *Inſtitutionibus* petitis ſupplemus. Paſſio igitur hyſterica ratione magnitudinis alia intenſior, alia remisſior, pro cauſæ conditione, ſymptomatum graviorum majori vel minori congerie; ratione ſubjecti jam ſolùm uterus, cor & pulmones affliguntur, jam etiam cerebrum & nervoſum genus in conſenſum vocantur, motusque convulſivi accedunt; ratione cauſarum alia eſt à ſemine, alia à ſanguine, alia ab aliis humoribus, vermibus, clauſione uteri, vaginæ, cauſisque aliis ſupra citatis.

IX.

Signa affectum imminentem, præſentem & deſinentem indicant. Imminentem laſſitudo totius corporis ſpontanea, crurum infirmitas, oſcitationes, pandiculationes, frigus totius, tremor & dolor circa uterum, caput, artuumque cruciatus vagi, difficilis reſpiratio, pulſus imminutus, cordis ſaltus, pallor faciei, mentis & actionum animalium torpor, ſomnolentia, ructus, cibi faſtidium, præcordiorum inflatio, murmura abdominis variique in ventre ſoni, ranas nunc coaxantes, nunc ſerpentes ſibillantes,

billantes, nunc latrantes canes, imò, ſecundum vulgi judicium, dœmonem ipſum mentientes ex ventre loquentem; interdum uterus ipſe globi inſtar aſſurgere tactu judicatur ad ſuperiora, nonnullæ nolentes volentes rident, aliæ lacrymantur aut utrumque permiſcent, delirant; hæcque & omnia alia præſente paroxyſmo magis augentur, convulſiones junguntur crurum & brachiorum, vox intercipitur, reſpiratio & pulſus planè abolentur ad ſenſum, jacent frigidæ cum omnimoda ſenſuum & motus privatiône, ut, nullô vitæ ſigno amplius ſuperſtite, ceu mortuæ, ſepulturis aliquando deſtinatæ fuerint: horumque ſymptomatum rationem ab aura maligna ab utero aſſurgente & diverſas partes diverſimodè, indicibili quadam corruptione, ut loquitur *C. Hofmannus de loc. affecto l. 1. controv. 6.* afficiente deducere cum plurimis non difficile videtur; quid enim in illa corporis ſentina fieri non poteſt? inquit idem *Hoffmannus l.c.* conſulatque de hac, qui deſiderat pleniora, vel unicum *Sennertum l. 4. de morb. mul. p. 2. ſ. 3. c. 4.* in ſpecie verò de globo illo uterum mentiente *Gliſſonium de Anat. hepat. c. 2.* Deficientem arguunt, oculorum recluſio, genarum rubore ſuffuſio, inteſtinorum obmurmuratio, humoris è locis muliebribus effuſio, actionum animalium reſtitutio, corporis incaleſcentia, ſuſpiriorum profundorum emiſſio.

X.

Cæterùm ut mortuam à viva diſtinguerent, quod factu quàm maximè opus eſt, Galeni tempore lanam carptam vel pennam leviſſimam naribus & ori admovebant, aut pelvim aqua plenam pectori imponebant; alii ſpeculo terſo ori admoto, ſternutatoriis naribus inflatis aliisque ſuperſtitem reſpirationem & ſenſum explorare jubent. Verùm cum incerta hæc omnia ſint, teſte experientiâ, conſultius erit, ante triduum aut donec fœtere incipiant hyſtericarum corpora terræ non mandare, ut plenius hæc iterum *Sennertus* aliasque ab affinibus affectibus ſubitò & incunctanter diſtinguendi (quod Æſculapii eſſe putat *Hofmannus l. d.*) notas ſuggerit *l. c.*

XI.

Signa cauſarum cognitu faciliora ſunt. Ubi ſemen peccat, graviora adſunt ſymptomata, *Gal. de humor. comm. 1.* Lunaris

fluxus

fluxus defectus nullus eſt, præceſſit vita & victus ſemini cumulando apta, ægra vidua eſt cohabitationi ante adſueta, aut virgo ſalacior, monialis, delitiis & amori dedita, ſanguine dives, venereis ſermonibus, lectionibus, indulgens, in declinatione paroxyſmi non infrequenter ſemen profundit, exemplô viduæ *Galeni*. Si culpa penes ſanguinem eſt, fluxus ordinarius reſtagnat, paroxyſmus, muliere etiam conſuetudine viri debitè utente, menſium ferè tempus obſervat, dolores circa dorſum, uterum, pectinem fiunt. Aliorum humorum vitium adeſt, ſi prædictæ cauſæ abſunt, ægra vetula, cacochymica certasque paroxyſmus periodos non obſervat. Occultiores cauſas alias artificiosâ conjecturâ, quantum poſſibile, Medicus venabitur.

XII.

Quà *prognoſin*; graviſſimum malum multitudo & gravitas ſymptomatum minatur, rarò tamen letale, niſi alii cum ea morbi complicentur aut ex veneno valdè exaltato oriatur. Periculoſus eſt gravidis, quibus abortum minatur, puerperis ex viribus laborantibus, ſenibus, cacochymicis eadem ex cauſa; quod ſæpius & diutius affligit, gravioribus ſymptomatibus ſtipatum; pluribus principibus partibus in conſenſum tractis; gravius à ſemine quam ſanguine fit. De vita tamen non ſtatim deſperandum; teſtibus enim hiſtoriis hyſtericæ omni motu & ſenſu carentes, mortuarum inſtar habitæ, ad ſe redierunt.

XIII.

Curatio iterum morbum vel præſentem vel imminentem reſpicit: illa coacta & extraordinaria dicitur & præſentis paroxyſmi impetum coërcet; hæc methodica ſive ordinaria, quæ cauſarum profligationi intenta, futuro inde paroxyſmo occurrit. Coercent autem præſentem paroxyſmum, quæ naturam quaſi attonitam & ſopitam excitant, auram malignam intercipiunt, à principalibus partibus revellunt, diſcutiunt & evacuant, interna & externa. Veſtibus igitur circa pectus pro liberiori reſpiratione laxatis, ægrâque decenter, cervice & ſcapulis elatis, collocatâ, quà primum ſcopum, præmiſsâ ſi opus eſt, alvi eluitione, naribus ſtatim graveolentia v. gr. aſſa fœtida, caſtoreum, ruta viridis, ſuffitus ex ſulphure accenſo, ſuccino, pilis, plumis perdi-

cum, coriis attritis, lichenibus equorum combuſtis &c. applicentur; inclamationes altâ voce, partium ſenſibilium punctiones, narium, aurium, vellicationes, pilorum evulſiones, frictiones in plantis pedum, præſertim ſale & acetô, ligaturæ dolorificæ inſtituantur, veſicatoria item dolorifica cuti, naribus ſternutatoria ex *5. aph. 35.* admoveantur. *Riverius* tabaci fumum ori & naribus inflandum præcipit. Quà alterum faſciis ſeu cingulo ex corio humano ſive cervino ventrem circa umbilicum fortiter conſtringunt. Revellendi gratiâ ſuppoſitoria acria ſimilesque clyſteres ex diaphœnic. bened. laxat. hier. picr. & hujus farinæ pluribus parati conveniunt; in ſanguineis, ſi pulſus validus & manifeſtæ plenitudinis notæ adſunt, V. ſ. etiam locum habet ſecundum *Riverium*, *Hochſtetterum*, *Highmorum*, præſertim in pede, ſi malum à menſibus retentis ortum, ſecundum *Wallæum*. Cucurbitulæ vicariæ ſunt, coxis, ſuris, imò ipſi pectini admotæ: Hirudines mariſcis appoſitæ ſæpè etiam proficuæ. Ad diſcutiendum & evacuandum faciunt varia iterum interna & externa; quæ inter clyſteres ex emollientibus & carminantibus extructi diſcutiendis non modo vaporibus tetris, ſed & ſentinæ circa primas vias blandè evacuandæ, commodiſſimi: vomitus etiam, ſi diſpoſita ad hunc mulier ſit, moveri poteſt: quibus conveniunt, ſternutatoria, ex caſtoreo vel ſolo vel cum helleb. alb. pyrethr. lil. convall. inſufflentur: inferioribus ſuaveolentia, ſuffumigia, injectiones uterinæ, peſſi uterini Mynſ. aut alii ex cyclam. cœpis, allio &c. utero immittantur. Proſunt etiam ad ventrem inferiorem ſacculi & fotus ex artem. calaminth. ſem. fœnic. aniſ. bacc. laur. fl. chamom. aneth. inunctiones ex ol. laur. rut. aneth. caſtor. irin. cheiri. Unguent. ex ſcarlea cum butyro coctum *Cratoni* magnum eſt. Chimici ol. Jovis inunctum omnibus præferunt. Emplaſtra umbilico applicentur uter. Auguſt. de galbano; Internè advocentur aq. hyſter. Mynſ. hirund. c. caſtor. ſpec. diajov. Mynſ. fœcul. bryon. pulv. hyſter. Auguſt. pil. fœtidæ *Varandæi*, elix. uter. Croll. ol. Jovis, ſuccin, theriac. mithrid. c. aq. artemiſ. vel puleg. data & ſexcenta alia. Laudanum opiatum in magnis doloribus laudatum etiam auxilium præbet. Priapus tauri & cervi juſtô æſtûs tempore exectus apud *Th. Bartholin. l.*

6. obſ.

6. obſ. 50. extollitur, juli nuc. jugland. apud *Cratonem. l. 3. epiſt.* Secundinarum item primiparæ pulvis apud *Riverium*, ſuccus leviſtici inter vulgum commendantur.

XIV.

Extra paroxyſmum præſervatio neceſſaria eſt, cauſæque, hunc in finem, ubicunque latitantes, modo quocunque peccantes, corrigendæ, diſſipandæ, evacuandæ. Et quidem cacochymiam totius per digerentia, purgantia ſingulis humoribus & naturis convenientia, diuretica, ſudorifera expellenda; cauteria quoque ſeu fonticuli operam proficuam hîc ſpondent. Viſcidus humor emolliendus, abſtergendus. Si ex ſanguine ſtagnante & ſuppreſſo laborant hyſtericæ, ordinarius his fluxus & effluxus notis remediis reſtituendus: ſi ſeminis copia & corruptio injuriam facit, quæ hoc conſumunt & luxuriem compeſcunt, adhibenda; proſunt ſem. papav. lactuc. vitic. menth. ſacch. ♄. camphora, aq. caſtit. Mynſ. Si vagina p.n. coaluit, chirurgicâ ope recludenda, quem operandi modum *Fabr. ab Aquap. in chir. oper. Johann Scultetus in armam. chir. fig. 41.* exhibent. Contra vermes apud *Z. Luſitanum* præſervata fœmina fuit potu communi parato ex aqua, in qua dictamnus & rhabarbarum per noctem madebant. *l. c.* Hic idem *l. d. obſ. 3.* commune remedium coutra omnes ferè cauſas præſervatorium, pilulas hyſtericas præſtantiſſimas ſæpius adſumendas, deſcribit.

XV.

Denique peculiariter etiam uterum quæ reſpicere & corroborare creduntur, commendantur, quorum jam partem ſupra produximus. Præter illa *Matthiolus* radicem bryoniæ in vino decoctam magnificat; radix imperatoriæ, herb. Leviſticum: corallia, mater perlar. pulveres chalybeati cachect. Querc. extr. hyſter. majus & minus ejusdem; tartar. vitriolat. elix. propr. aliis in pretio ſunt.

XVI.

Supereſt *diæta*, quæ cum prædictis remediis amice conſpirare debet. Aëris injuriæ ſupra accuſatæ omnes abſint. Cibus omnis ſanguinis & ſeminis copiam augens, cacochymiam inferens, exulet. Potûs loco præſtat cereviſia tenuis, ſerum lactis, deco-

ctum hordei, ſaſſafr. c. coriandr. imò in aſſuetis aq. ſimplex præ vino; lccum tamen & hoc ſubinde habere poteſt tenue aut aqua dilutum, in virium præſertim debilitate. Somnus moderatus ſit, & ad ſeminis, ſi hoc in cauſa eſt, conſumptionem fol. ſalic. viticis, & ſimilibus indormiendum. Excernenda debitè promoveantur, nec, ſi ſeminis culpâ malum naſcitur, quibus licitum, veneris uſus denegetur: hoc enim quæ fruuntur, jure meritò, hoc præſertim in caſu, *Cous* noſter magis ſanas pronunciat *l. de genitur.* cui aſſentitur *Pergamenus 6. de loc. aff. 5.* Animi affectus exceſſivi pariter abſint, virginesque præcipuè & viduæ, occultas veneris flammas ne concipiant, laſcivis Juvenum aut virorum converſationibus, ſermonibus, cantilenis, picturis & ſimilibus incentivis locum auresque vacivas non præbeant, ſed, ex *Apoſtoli* præſcripto, interdiu & noctu precibus vacent *1. Tim. 5.* ut hoc dæmoniorum genus ejiciant *Matth. 17. v. 21.* Et hæc de præſenti affectu dixiſſe ſufficiant. Deo Ter Optimo Maximo ſit laus honor & gloria in ſempiterna ſecula Amen.

Ad

I.

Ad Clariſs. Dn. Cand. Chariſſimum
Dn. Parentem Amicum è primis.

QUod fuit in Voto quondam (ſi rite recordor)
Contigit in facto, Vir Reverende, hodie.
Fit Primogenitus MEDICINÆ Doctor: At Alter
Cheirurgus: Medius Pharmacopola cluit.
Ut Tibi mille cruces aliæ ſint; hoc tamen unum
Inſtar cunctorum ſit tetigiſſe ſatis!

εἰληκρινῶς *ponebat*
cum Voto omnis proſperit.

BALTHASAR RAITH, D.

II.

TU qui languentes animas ex faucibus Orci
Arte Machaoniâ jam revocare ſtudes.
Hinc merito CURRUS fumoſi diceris ORCI
Hinc ſtudii accipies digna brabéa Tui.

αὐτοσχεδίως *deproperabat bono-*
ris & amoris ergò

M. Erneſtus Conradus Reinhardt/
Diaconus Eccleſiæ Herrenbergeuſis.

III.

ACcipe Victricem pulchro certamine palmam,
Et medicum rarâ ſedulitate decus!
De cathedrâ morbos qui doctô conficis ore,
Optatam in praxi redde ſalutis opem!

Imque
Clariſſimo Dn. Candidato amico ſuo ut ſincero ita dilectiſſimo cum Voto omnigenæ proſperitatis poſuit

M. Tobias Mærcklin; p. t. Stip. Mart, Oecon.

IV.

MAximus es fratres inter, qui maxima tentas,
Cuique ſuo clarus pulvere ſurgit honos;
Magnos magna decent. Hinc gaudia magna Parenti
Accumulas, propriæ Gloria magna domus.

pauca hæc
Nobili & Præ-Clariſſimo Dn. Reſpondenti ſcribere eique largos bonorum omnium, cumulos *apprecari voluit*

Joh. Sigfrid Müller.

F I N I S.